

Kraštietis Almantas Baronas: socialinė raiška ir tapybos parodos

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Anyškėčių krašto laikraštis „Šilelis“ šiais metais tęsia praėjusių metų projektą „Mūsų kraštas čionai, tarp kalnų Anykščiai“, kurį iš dalies finansuoja Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas. Kiekvieną mėnesį ir vėl skelbsime unikalias publikacijas apie įvairių laikotarpių ir profesijų žymius Anyškėčių krašto žmones, jų pomėgius ir pasiekimus. Publikuosime poleminius straipsnius ir diskusijas apie nūdienos aktualijas, istorinius procesus, su pažindinsime su krašto gamtos ištekliais ir primirštomis vietos įžymybėmis, nušviesime gilias tradicijas turinčius renginius, parodas ar unikalias mūsų krašto šventes.

Šį kartą papasakosime Jums apie, galbūt, mažai kam girdėtą asmenybę, kurio giminės šaknys yra Svėdasų krašte. Pranas Almantas Baronas yra Svėdasų krašto, plačiai pagarsėjusio nepaprastu savo gamtos grožiu, upių ir ežerų tyrumu, girių ir šilojų žalum, vaikas. Nuo mažens išgyventas gamtos grožio ir harmonijos pajautimas buvo vienas iš svarbiausių veiksnių, išugdžiusių jo, kaip ir daugelio kitų šio krašto žmonių, įvairius talentus, ypač – socialinę asmenybės raišką, polėkio veržlumą, kūrybiškumą ir estetiinius gebėjimus, lydėjusius visą gyvenimą. Tai rodo visas Almunto gyvenimo kelias, ypač – jo socialinės bei kultūrinės raiškos vingiai.

A. Baronas (dešinėje) ir R. V. Rimša su žmona Janina Ukmergėje. Nuotr. N. Baronaitės.

A. Baronas gimė 1936 m. sausio 26 dieną anoje Lietuvoje, Rokiškio apskrityje (dabar Anykščių r.), Svėdasų valsčiuje, Daujočių kaime, ūkininkų šeimoje. Tėvų sodyboje prabėgo patys gražiausi jo vaikystės ir paauglystės metai, čia jis peržengė ir kupiną romantikos, svajonių bei lūkesčių jaunystės slenkstį.

Augo kaime, šalia Svėdasų su tėveliais ir seserimis. Per kalvas ir pušynėlius vingiuojančiu žvyrkeliu, lydimas paukščių giesmių ir pušų ošimo, daug metų su kaimo vaikais jis traukė mokyklon ir atgal, o paruošęs pamokas, kibdavo į darbus – talkino šeimai tvarkytis ūkyje. Čia jis išmoko ne vien įvairių darbų, bet kartu ir subrendo, sutvirtėjo, pasiruošė gyvenimo iššūkiams.

Almantas čia taip pat

gerai pažino kaimo žmonių gyvenimo būdą – psichologiją, savitarpio santykius, tradicijas, rūpesčius ir svajones, matė visus pokario metų baisumus, smurtą bei žiaurumus. Gal todėl jis dar stipriau pamilo savo gimtąjį kraštą, dorus jo žmones, gyvenimo grožį. Šiuos jausmus ir prabėgusias vaikystės prisiminimus, kaip šventą likimo relikvą, A. Baronas išsaugojo iki šių dienų. Pasak jo, prie jų dažnai grįždavo ir gyvendamas Ukmergėje, ir daug metų žiemodamas saulėje Floridoje...

Paskui savo svajonę

Baigęs Svėdasų vidurinę mokyklą (dabar J. Tumo-Vaižganto gimnazija), į gyvenimo kelią A. Baronas pasuko paskui savo svajonę – įstojo į Kauno politechnikos instituto Statybos fakultetą ir, baigęs Pramoninę bei

Parodos autorius Almantas (3-čias iš kairės) namuose, artimųjų apsuptyje. Nuotr. R.V. Rimšos.

civilinę statybą (PCS), 1959 m. įgijo statybos inžinieriaus diplomą. Iš pradžių apsisuto arčiau gimtinės – Anykščiuose ir pora metų vadovavo statybos darbams, kol įsidarbino Ukmergės rajono architektu. 1961 m. persikėlė į Ukmergę, kur vadovavo projektavimo organizacijai, turinčiai skyrius Rokiškyje bei Utenoje ir rengė projektus Šiaurės Rytų Lietuvos žemės ūkio objektams. Pats sukūrė savo namo projektą, pasistatė jį, vedė žmoną Algiminą ir abu užaugino dukras Nomedą bei Mantę.

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, trejetą metų Almantas gyveno JAV pas Mantę ir dirbo statybose. Grįžęs į Lietuvą, įsidarbino Ukmergės rajono savivaldybės vyriausioju kraštovaizdžio architektu. Po šešerių metų tapo pensininku ir jo gyvenimas tarsi suskilo pusiau – vasaras su žmona pra-

leisdavo Ukmergėje, o šaltuoju metu gyvena Floridoje pas dukras. Čia daug laiko skiria kelionėms ir mėgstamiems savo užsiėmimams, kurių jo galvoje, rodos, niekada netrūko.

Ne vien duona sotus...

Yra klausimų, į kuriuos atsakymo pasaulyje seniai ieško šimtai filosofų, psichologų ir kitų mokslininkų, tačiau nesėkmingai. Vienas jų – žmogaus talento, kūrybiinių gebėjimų, galių, pagaliau – jo socialinės raiškos intensyvumo ir lygio visuomenėje prigimtis. Kas ją lemia ir formuoja? Kodėl vieni piliečiai gyvenime tenkinasi vien savo buitiniiais egzistencijos reikalais, o kiti yra „ne vien duona sotūs“, aktyviai dalyvauja bendruomenių visuomeniniame gyvenime ar sprendžia sudėtingas mokslo bei praktikos problemas? Deja, vieningo atsakymo į tai, išskyrus skirtingas hipo-

tetines prielaidas, niekas dar nesurado...

Mūsų kraštietis A. Baronas socialiniam bendruomenės gyvenimui niekada nebuvo abejingas. Pasak dukros Nomedos, jo socialinės reikmės ir raiška visuomet buvo labai plati, įvairi ir intensyvi. Manoma, kad tai daug lėmė asmeninės savybės ir anksti – dar paauglystės ar jaunystės metais Svėdasuose – susiformavę jo estetiški, kultūriniai ir kiti socialiniai bei saviraiškos požymiai. Almantas visuomet buvo humoro mėgėjas, balsingas šlagerių ir arijų atlikėjas, nepakeičiamas šokio partneris, genialus šmaikštuolis scenoje: drąsus renginių vedėjas, mįslingas Maironio skaitovas, o paskui – ir su manus bitininkas. Mėgsta jis pagroti lūpine armonikėle ir akordeonu. Apskritai, jį visada domino įvairios visuomeninės veiklos sritys, nes yra

atviros pasaulėjautos, niekad nesenstantis susipėti visur, būti su visais.

Potraumą saviraiškai Almantas aiškiai pajuto Kaune, kai pirmą kartą atvykęs į institutą, įstojo į studentų literatų būrelį ir aktyviai čia reikėsi visus penkerius metus. Beje, jis čia parašė ir garsiąją savo satyrą „Kaip aš tapau gyvuliu“, pagal kurią institute buvo sukurtas pirmasis trumpametražis kino filmas, o mokslų pabaigą vainikavo jo autorinis kūrybos vakaras.

Pradėjęs darbą Anykščiuose, nedvejodamas 1959 m. jis įstojo į Kultūros namų dramos studiją, vadovaujamą žinomo režisieriaus Broniaus Zabelos, ir greitai Antano Vienuolio-Žukausko pjesėje „Priblanda“ sėkmingai suvaidino Samoduką. Su šiuo spektakliu aplankė daug Aukštaitijos rajonų, o Vilniuje dalyvavo respublikiniame

⇒ NUKELTA | 5 P.

Ekspozicijos atidarymas Ukmergėje. Kalba A. Baronas, žmona Algimina 3-čia kairėje, o dešinėje dukros Nomedos ir Mantės. Nuotr. R.V. Rimšos.

Parodos žiūrovų dalis. Nuotr. R.V. Rimšos.